



Sastamala
Aarnontie
Arkeologinen tarkkuusinventointi
2025

Hannu Takala & Jerry Möller

Maanala Oy



Sisällysluettelo

Tutkimuksen perustiedot.....	3
1. Tausta ja tutkimustehtävä	4
2. Menetelmät ja historialliset kartat	5
3. Inventointi.....	8
4. Yhteenveto.....	12
5. Lähteet.....	12
Liite 1. Inventoinnissa kuljettu reitti	13

Tutkimuksen perustiedot

Kohde: Sastamala, Aarnontien asemakaavan muutosalue

Tavoite: Selvittää sijaitseeko selvitysalueella ennestään tuntemattomia muinaisjäännöksiä.

Tutkimuslupa: –

Kenttätyöaika: 19.5.2025

Tutkijat: FT Hannu Takala ja FM Jerry Möller, Maanala Oy

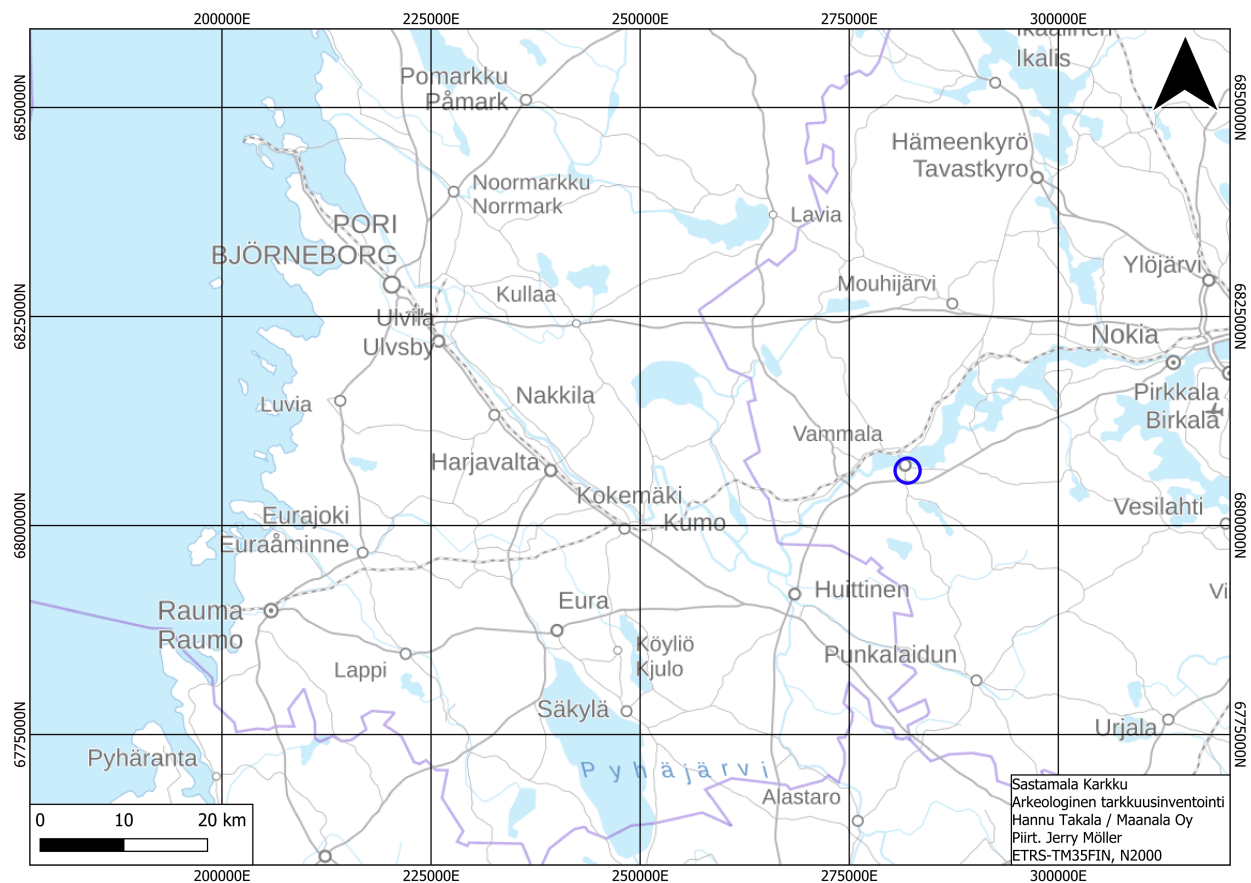
Tilaja: Sastamalan kaupunki

Aiemmat arkeologiset tutkimukset: –

Aiemmat arkeologiset löydöt: –

Tutkimuksessa talletetut esinelöydöt ja näytteet: –

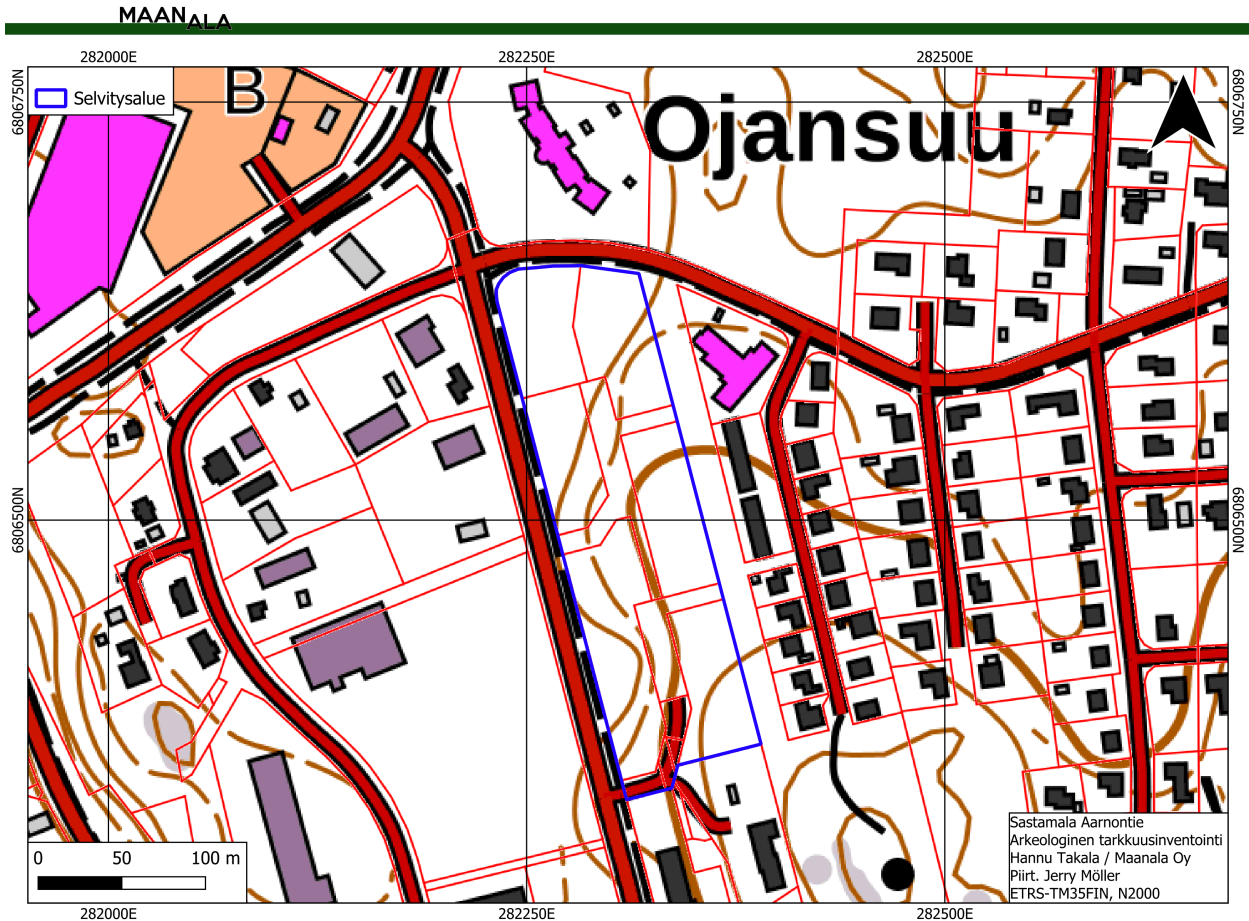
Tulos: Tarkkuusinventoinnissa ei löytynyt arkeologiseen kulttuuriperintöön liittyviä kohteita tai irtolöytöjä.



Kuva 1. Tutkimuskohteet sinisen ympyrän sisällä. Pohjakartta: Maanmittauslaitos.

Raportin karttakoordinaatit on ilmoitettu ETRS-TM35FIN-järjestelmässä (korkeus N2000). Alkuperäinen arkistoaineisto digitaalisine valokuvineen: Maanala Oy. Raporttikopiot pdf-muodossa: Museoviraston arkisto, alueellinen vastuumuseo ja työn tilaaja.

Kansikuva: Siirtolohkareita selvitysalueen keskivaiheille. Hannu Takala, Maanala Oy.



Kuva 2. Inventoinnin selvitysalue modernilla maastokartalla. Kartta: Maanmittauslaitos.

1. Tausta ja tutkimustehtävä

Sastamalan Aarnontien alueelle on suunnitella asemakaavan muutos. Suunnittelualue sijaitsee Sastamalan kaupungin Marttilan kaupunginosassa, ja se rajoittuu Aarnontien, Tyrväänkadun, Törmäkadun ja Selännekadun väliselle viheralueelle.

Kaavamutoksen tavoitteena on osoittaa alueelle pientaloja ja tiivistää kaupunkirakennetta. Hankealueella ei ole tunnettuja muinaisjäännöksiä eikä alueella ole tehty arkeologista inventointia. Tällä hetkellä koko kaavamutoksen kohteena ollut alue on teiden ja asuntojen väliin jäänyttä rakentamatonta metsämaata.

Suunnittelualue on kuulunut historiallisen Ojansuun kylän maihin. Kylä on sijainnut noin 400 metrin päässä kaava-alueesta pohjoiskoilliseen ja vanhin maininta arkistolähteissä kylästä on 1400-luvulta. Pirkanmaan maakuntamuseo alueellisena vastuumuseona totesi lausunnossaan 18.11.2024 (diaarinumero: 870/2024), että kaava-alue on historiallisen ajan asutuksen läheisyyden vuoksi potentiaalista

elinkeinohistoriallisten muinaisjäännösten ja muiden kulttuuriperintökohteiden löytymisen kannalta. Lisäksi alueen korkeustason ja topografian perusteella on mahdollista, että alueelta voisi löytyä myös esihistoriallisia muinaisjäännöksiä – noin 600 metrin päässä lännessä sijaitsee lähin esihistoriallinen kohde, Tuomiston rautakautinen rökkiöryhmä (muinaisjäännösrekisterin nro 912010001). Näillä perusteilla Pirkanmaan maakuntamuseo totesi lausunnossaan, että hankealueella tulee toteuttaa arkeologinen tarkkuusinventointi osana kaavaselvityksiä.

Sastamalan kaupunki tilasi museon edellyttämän tarkkuusinventoinnin Maanala Oy:ltä 24.2.2025. Tutkimuksen vastuuhenkilönä oli arkeologi, FT Hannu Takala, joka teki inventoinnin maastotyöt yhdessä arkeologi FM Jerry Möllerin kanssa 19.5.2025 havainnoinnin kannalta erinomaisissa olosuhteissa. Aluskasvillisuutta oli vähän ja näkyvyys maanpintaan hyvä. Kirkas auringonpaiste vaikeutti kuitenkin valokuvausta.

2. Menetelmät ja historialliset kartat

Maastotöissä noudatettiin vakiintuneita arkeologisen tarkkuusinventoinnin menetelmiä. Tarkastettavia alueita ja niiden ympäristöä tutkittiin silmävaraisen havainnoinnin ohella kevyellä käsikairalla. Maaperä koko tutkimusalueella oli poikkeuksellisen kivikkoinen, minkä vuoksi koekuopitus ei onnistunut. Rikkoontuneet maastonkohdat, kuten tuulenkaadot sekä kuluneet polku-urat tarkastettiin kokonaisuudessaan. Havainnot dokumentoitiin digitaalisin valokuvin sekä sanallisesti. Mittauksiin käytettiin käsi-GPS-paikanninta.

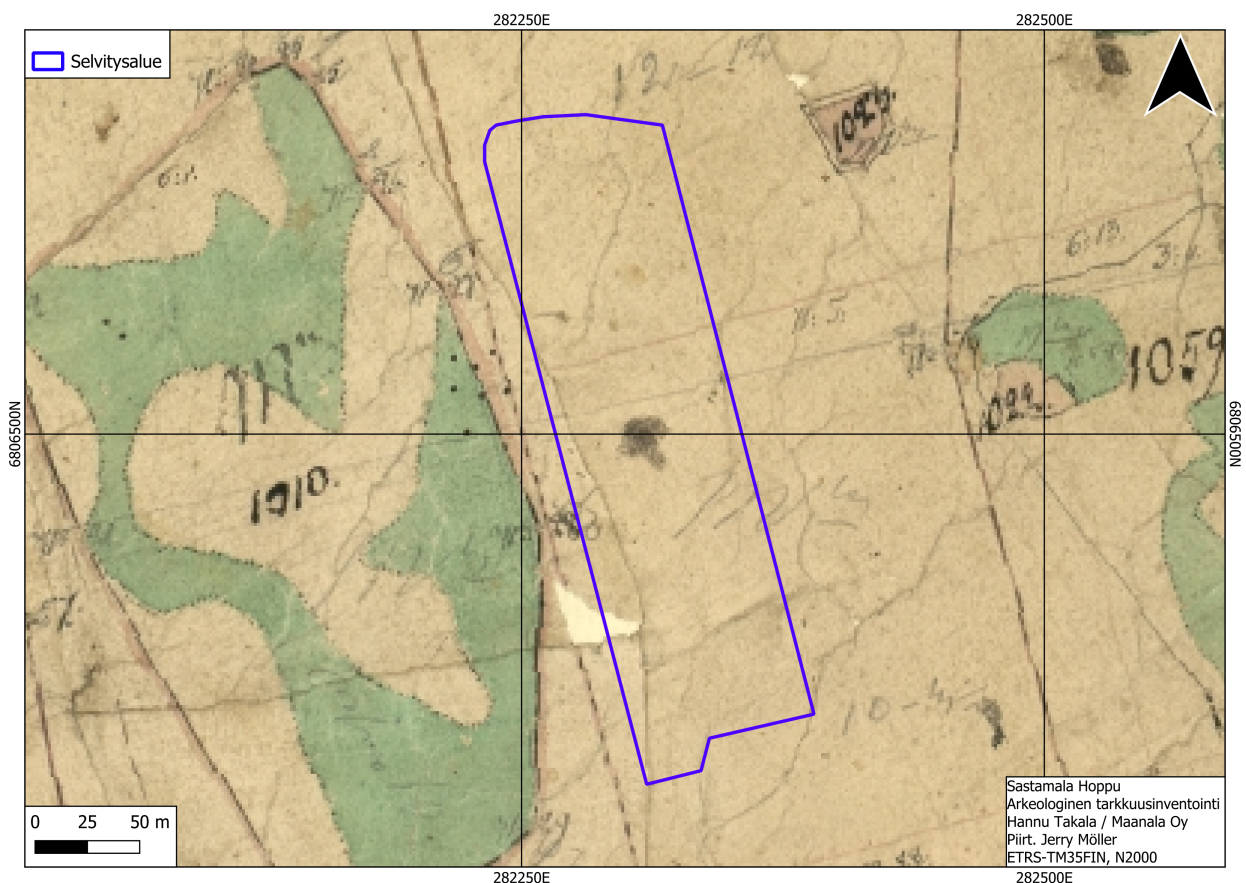
Selvitysalueetta kuvaava vanhin kartta on vuoden 1814–1907 isojakokartta. Kartalla alue on metsää, jonka länsipuolella on rajalinja sekä niittyä. Vuoden 1846 pitäjänkartalla selvitysalue sijoittuu metsäalueelle, jonka aivan länsipuolella on Ojansuun peltoalue. Pienempiä peltoja on myös merkattu selvitysalueen itäpuolelle. Pitäjänkartalla selvitysalueesta noin 300 metriä länteen kulkee nykyinen

itsenäisyydentie ja etelässä Narvantie. Lähin karttaan merkattu asutus sijaitsee noin 600 metriä koilliseen Ojansuun kylässä.

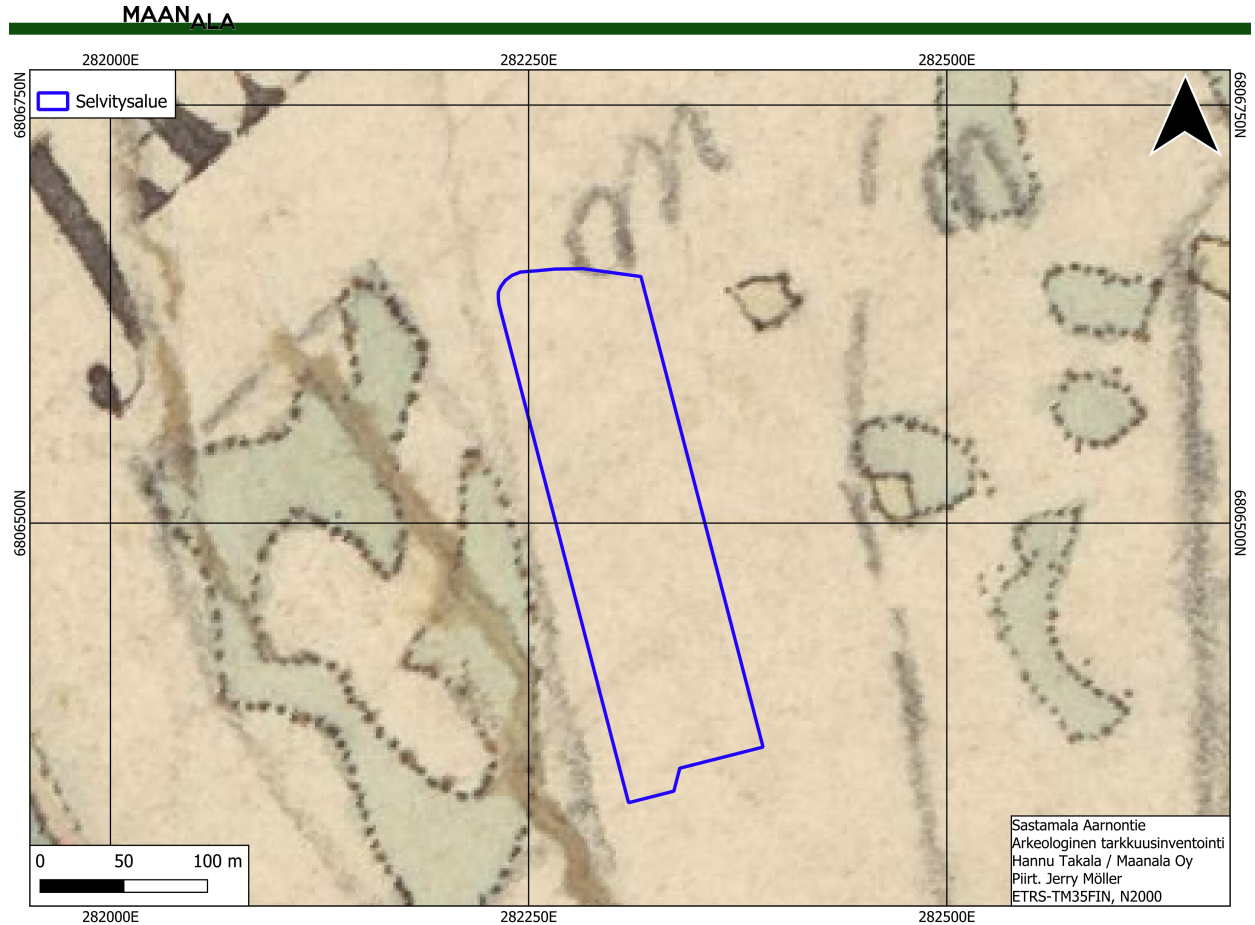
Seuraava kartta kohteesta on vuoden 1907–1908 Senaatin kartta. Senaatin kartalla selvitysalue on merkattu metsämaaksi. Kartalla selvitysalueesta 300 metriä pohjoiseen on merkattu nykyinen Tampereentie. Itsenäisyydentien, Narvantien ja Tampereentien varteen on merkattu rakennuksia. Lisäksi lännenpuoliselle pellolle kulkee polku selvitysalueen pohjoispäädyn vierestä.

Vuosien 1961, 1988 ja 1996 peruskartoilla selvitysalue on edelleen metsämaata. Suurin muutos on nykyisten teiden ja asutuksen tihtyminen sekä viereisen ison pellon muuttuminen teollisemmaksi alueeksi.

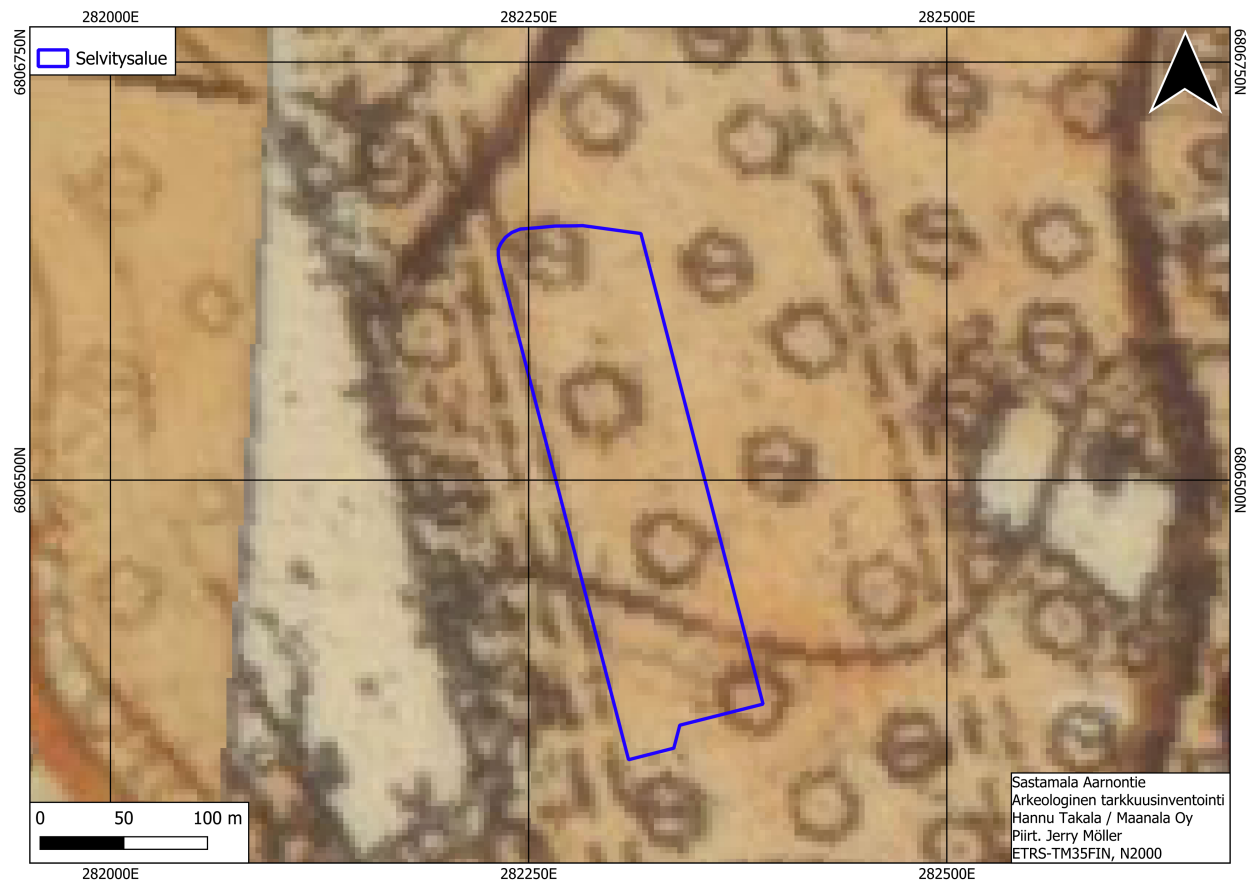
Selvitysalueen maaperä oli maaperäkartojen mukaan hiekkamoreenia. Aluetta tarkasteltiin myös rinnevarjosteiden avulla, mutta niissä ei havaittu mitään normaalista poikkeavaa.



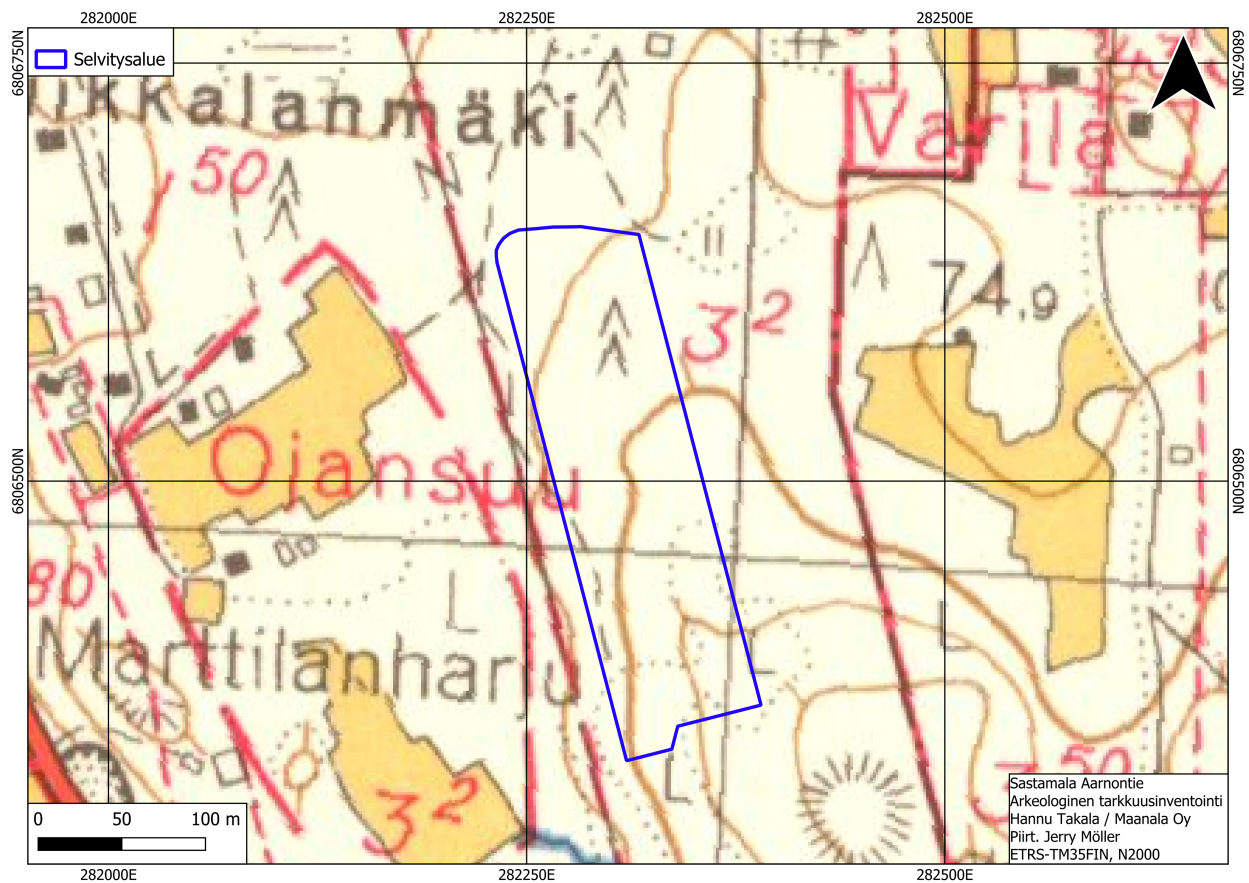
Kuva 3. Ote vuoden 1814 isojakokartasta (*Charta Delen öfver Jokisivu Samfallighets i Tyrvis socken 1814–1907*).



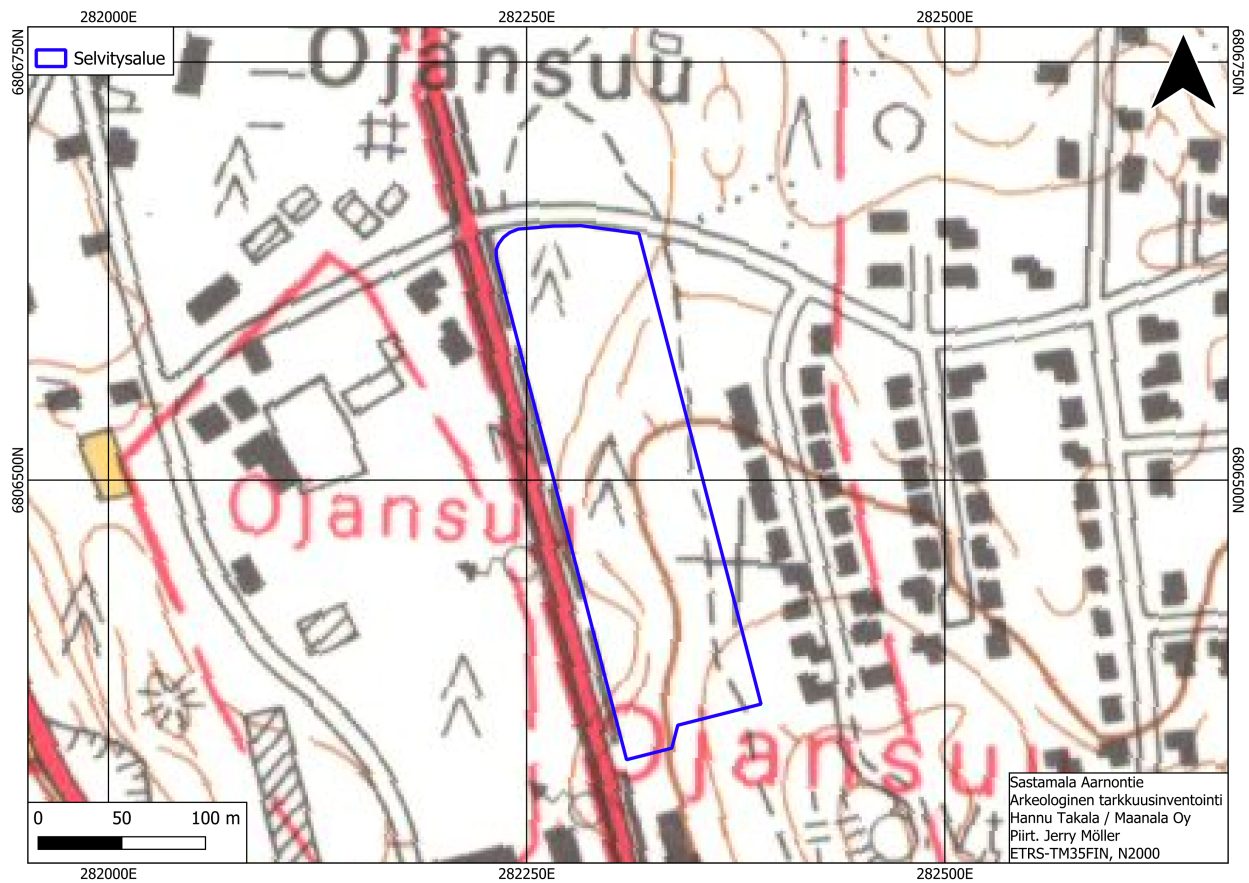
Kuva 4. Ote vuoden 1846 pitäjänkartasta (Karttalehti 2121 07).



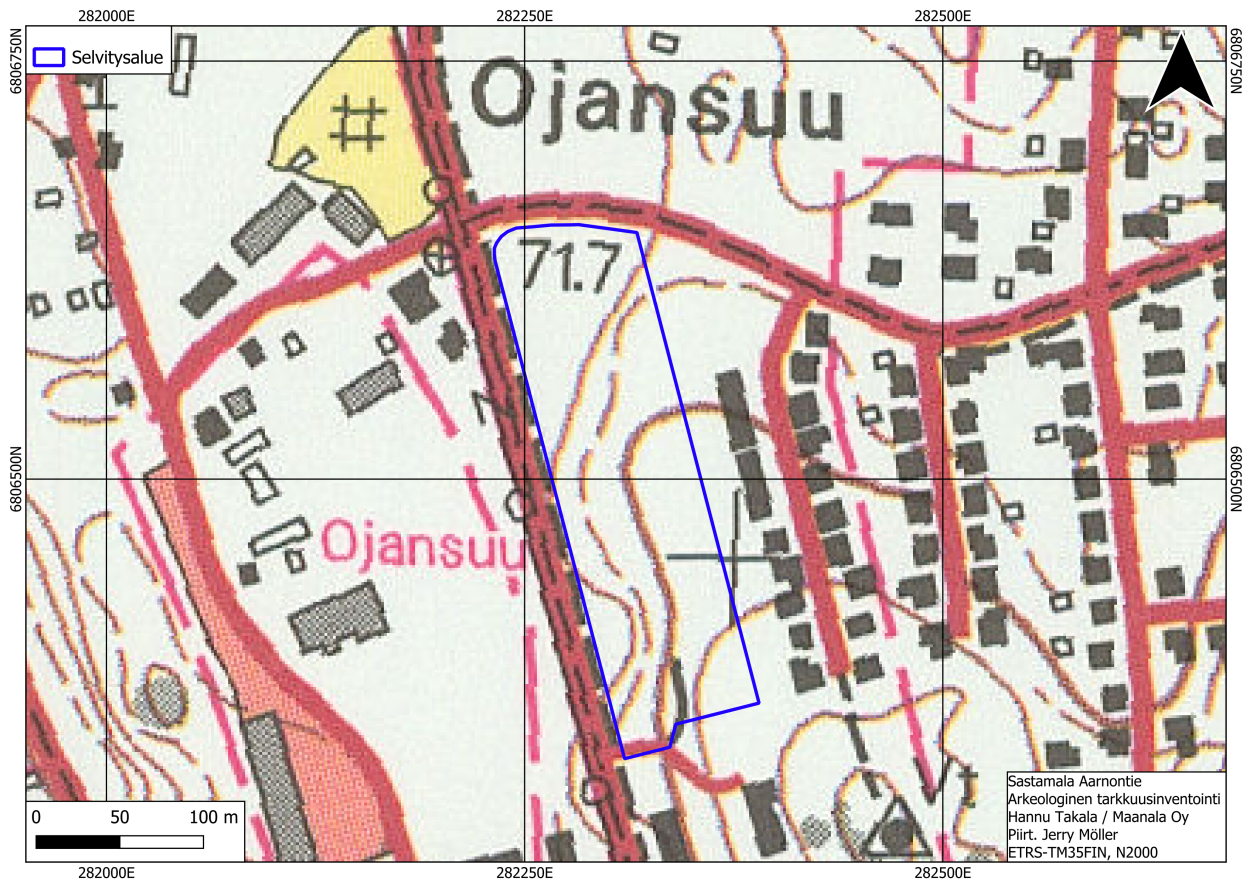
Kuva 5. Ote vuoden 1907-1908 senaatin kartasta (Karttalehti XVII-XVIII 20-21).



Kuva 6. Ote vuoden 1961 peruskartasta (karttalehdet 2121 07).



Kuva 7. Ote vuoden 1988 peruskartasta (karttalehti 2121 07).



Kuva 8. Ote vuoden 1996 peruskartasta (karttalehti 2121 07).

3. Inventointi

Selvitysalueen koko on noin 80 x 300 metriä ja se kuljettiin inventoinnissa useaan kertaan läpi kahden hengen voimin. Viheralue on maaperältään moreenia, jossa oli erittäin runsaasti maan pinnalle näkyviä maakiviä sekä kahden – kolmen kuution kokoisia siirtolohkareita. Sammaleen alla oli kauttaaltaan kivipeite.

Alue on lähes pohjois-etelä-suuntainen kapea harjumainen muodostuma, jonka korkeimmalla tasalla kasvoi kuivaa kangasmetsää, jossa mänty oli valtapuuna. Länteen viettävän rinteiden maaperässä oli hienompaa maa-ainesta ja se kasvoi sekametsää. Idän suunnalla selvitysalue rajautuu Selännekadun varren omakoti- ja rivitaloihin, jossa maasto oli tasaisempaa. Selvitysalueen raja kulki noin 20 metrin päässä rakennuksista. Sekametsä muodostui tiheästä

nuoresta kuusikosta sekä koivikoista. Alueen itäpäässä Törmäkadun länsipäätyyn sekä sen pohjoispuolelle on tasattu voimakkaasti maata muokkaamalla autojen pysäköintialueita, jotka ulottuivat noin 50 metrin pituiselle matkalle selvitysalueella.

Alueen poikki kulkee muutamia polkureittejä, mutta huomion arvoista on, että selvitysalue oli niin kivikkoista, että koekuoppien kaivaminen ei onnistunut, kuten edellä todettiin. Tämän vuoksi tutkittiin kaikki havaitut tuulenkaadot sekä muut rikkoutuneet maastonkohdat. Arkeologiseen kulttuuriperintöön liittyviä irtolöytöjä tai kulttuurimaata tai muita esihistoriallisia tai historialliseen asutukseen liittyviä rakenteita maassa ei kuitenkaan havaittu.



Kuva 9. Selvitysalueen laella ollutta mäntymetsää pohjoisen suunnalta. Kuva Hannu Takala, Maanala Oy.



Kuva 10. Selvitysalueen eteläosan hiekkapintaisia maastoon tasattuja pysäköintialueita idästä. Kuva Hannu Takala, Maanala Oy.



Kuva 11. Selvitysalueen poikki kulki muutamia polkuja, jotka olivat paljastaneet alkuperäistä, kivikkoista maanpintaa. Kuva Hannu Takala, Maanala Oy.



Kuva 12. Yksi selvitysalueen tuulenskaadoista, joista pääsi tutkimaan maakerroksia. Alueen pohjoispään alavammalla osuudella maaperä oli hienoa hiekkaa/hietaa. Puun juurakon myötä ylös on noussut useita kiviä, mikä kertoo alueen kivikkoisuudesta. Kuva Hannu Takala, Maanala Oy.

Maaperän tarkastelu jouduttiin siis tekemään kokonaan arkeologin T-piikkikairalla sekä rik-koutuneista maastokohdista. Näiden havainto-
jen lisäksi alueelta etsittiin röykkiöitä tai elin-
keinoihin liittyviä jäänteitä kuten tervahautoja,
mutta mitään arkeologiseen kulttuuriperin-
töön liittyvää ei koko selvitysalueelta löytynyt.

Johtopäätöksenä voi todeta, että alue oli kai-
ken kaikkiaan liian kivikkoista, jotta sinne olisi
voinut syntyä minkään aikakauden asutusta
esihistoriallisena tai historiallisena aikana tai
että alueelta olisi löytynyt esimerkiksi terva-
haudoille sopivia maastonkohtia. Myös mui-
den elinkeinohistoriallisten muinaisjäännösten
tai kulttuuriperintökohteiden esiintymisen
kannalta alueen kivikkoisuus muodosti selkeän
haittatekijän.

Pirkanmaan ELY-keskus oli omassa lausunnos-
saan (PIRELY/10565/2024, 16.4.2025) toden-
nut, että selvitysalueen poikki kulkee Geolo-
gian tutkimuskeskuksen kartta-aineiston pe-
rusteella mustaliuskejuova. Lausunnossa to-
dettiin, että ”mustaliuskealueilla riskiä aiheut-
tavat muutokset, joissa mustaliusketta sisältä-
vää maa- tai kallioperää paljastetaan niin, että
mustaliuske altistuu ilmakehän hapelle ja ve-
delle tuottaen hapanta, metallipitoista valun-
taa”. Tämän vuoksi kaavoittajan kanssa sovit-
tiin, että arkeologisessa inventoinnissa mah-
dolliset mustaliuske-esiintymät otetaan huo-
mioon. Kuitenkaan yhtään selvää esiintymää ei
alueen maakivissä tai siirtolohkareissa ha-
vaittu. Peruskallio ei ollut missään kohtaa sel-
vitysaluetta näkyvissä. Tämän vuoksi musta-
liuske-esiintymän todentaminen vaatisi geolo-
gisia selvityksiä paikalla.



Kuva 13. Selvitysalueen keskivaiheilla ollut siirtokiviketju idästä. Kuva, Hannu Takala, Maanala Oy.



Kuva 14. Selvitysalueella oli runsaasti siirtolohkareita sekä pienempiä kiviä. Arkeologiseen kulttuuriperintöön liittyviä röykkiöitä tai muita kivirakenteita ei havaittu. Kivistä yritettiin todentaa myös mustaliuske-esiintymiä, mutta sellaisia ei havaittu. Kuva Hannu Takala, Maanala Oy.

4. Yhteenveto

Aarnontien varren asemakaavan muutosalue tutkittiin intensiivisesti kahden arkeologin voimin. Alueelta ei löytynyt arkeologiseen kulttuuriperintöön liittyviä muinaisjäännöksiä tai muita kulttuuriperintökohteita eikä myöskään irtolöytöjä. Alue osoittautui maaperältään ja pinnanmuodoiltaan erittäin kivikkoiseksi ja siten epäsovivaksi esihistoriallisen tai historiallisen ajan asutuksen tai elinkeinojen harjoittamisen kannalta.

Selvitysalueelta yritettiin myös todentaa mustaliuske-esiintymiä, mutta yhtään varmaa selasta ei voitu todentaa. Mustaliuske-esiintymän paikantaminen edellyttäisi geologisia tutkimuksia paikalla.

Lahdessa 16.6.2025

Hannu Takala
arkeologi, FT

Jerry Möller
arkeologi, FM

Maanala Oy

5. Lähteet

Charta Delen öfver Jokisivu Samfällighets i Tyrvis socken 1814–1907. Maanmittauslaitos. Kiikka 10:10.

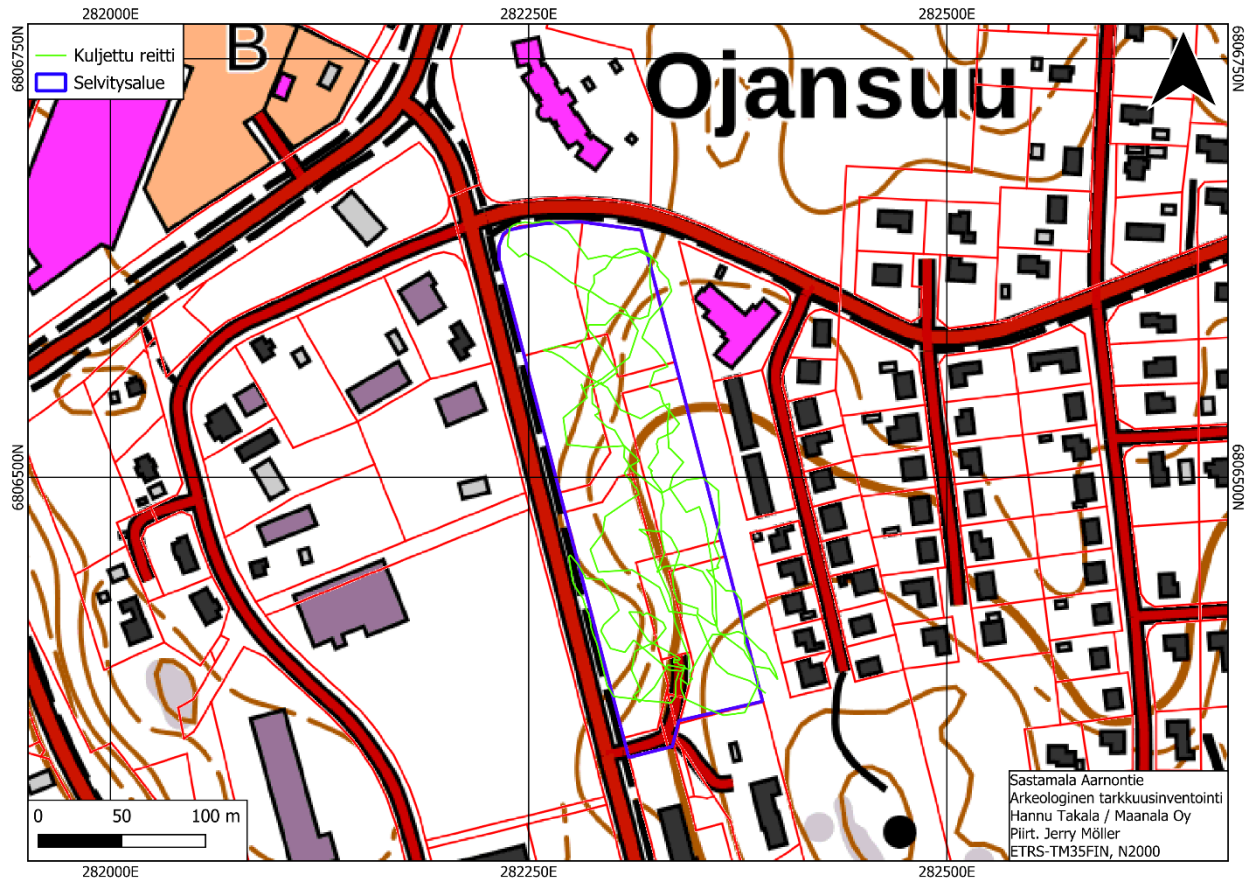
Peruskartta 1962. *Karttalehti 2121 07 Vammala*. Maanmittauslaitos.

Peruskartta 1988. *Karttalehti 2121 07 Vammala*. Maanmittauslaitos.

Peruskartta 1996. *Karttalehti 2121 07 Vammala*. Maanmittauslaitos.

Pitäjänskartta 1846. *Karttalehti 2121 07 Kiikka*. Pitäjänkartasto, Maanmittaushallituksen historiallinen kartta-arkisto, Kansallisarkisto.

Senaatin kartta 1907-1908. *Karttalehti XVII-XVIII 20-21*. Senaatinkartasto 1870–1919, Maanmittaushallituksen historiallinen kartta-arkisto, Kansallisarkisto.

Liite 1. Inventoinnissa kuljettu reitti

Inventoinnissa kuljettu reitti kartalla.